

פרשת
נח
תשפ"ה
לפ"ק

קורל יעקב

לזכר נשמת אבי הרה"צ ר' יעקב יצחק בן הרה"צ ר' משה מנחם שפינגל זצ"ל
רב דק"ק "שערי שמים" רומנישער שוהל, באיטט סייד, נוא יארק

אברהם גדול הדור הי' וכתוב בו (בראשית י"ח, ח') והוא עומד עליהם, ובאמת הכל משמש הם, הלא רופא משמש בני אדם ברפואתם, ובעל החנות משמש את הלוקחים בסידור חנותו להכין להם את מקחם, ואפילו הרב, משמש את הקהילה להשיב להם על שאלותם, הרי כולם שמשים כמותי, ואני בחרתי בשמשות הכי טובה, שאין בו עסק גדול רק סידור בית הכנסת.

ב) ונח מצא חן בעיני ה' (ו', ח') צ"ע מהו הפשט של חן. היפה תואר (ממפרשי המדרש) פי' הוא האהבה שה' אוהבו. הגר"ח שמואלביץ זצ"ל (שיחות מוסר, מאמר ד') פי' הוא שהאדם זוכה לקרבתו ולחסדו של ה' יותר מן הראוי לו.

וי"ל עוד שמנח אנו לומדים גודל המעלה של מציאות חן בעיני ה', דאם נח לא הי' מצא חן הי' נאבד עם כל העולם כולו, ולא הייתה מועילה לו זכות אבות, זכות של כלל ישראל, ומלך המשיח שעתידיים לצאת ממנו, דלא ניצול בעבורם, וכל הצלתו הייתה רק משום שזכה למעלה של מציאות חן בעיני ה' – וכדאי להזכיר את דברי התולדות יצחק (הגאון ר' יצחק קארו זצ"ל, דודו של הבית יוסף) ונח מצא חן בעיני ה' – דהיינו שה' עשה מנח אדם הראשון, והי' אב לעולם אחר המבול.

צ"ע איך מצא אדם חן בעיני ה'. וי"ל הנה מצינו בתורה ג' צדיקים שמצאו חן – א) נח, כמ"ש (ו', ח') ונח מצא חן בעיני ה'. ב) יוסף הצדיק, כמ"ש (ל"ט, כ"א) ויהי ה' את יוסף ויט עליו חסד ויתן חנו בעיני שר בית הסהר. ג) אסתר, כמ"ש (אסתר ב', י"ז) ותשא חן וחסד לפניו. יש לפרש הצד השווה שביניהם, שאע"פ שגרו בין רשעים לא למדו ממעשיהם הרעים, וכמ"ש במדרש תהלים (א', א') אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים – זה נח, ואדרבה נשאו בצדקתם, וזכות זה זכו לחן.

וי"ל עוד עפ"י דברי דו"ץ הפנים יפות, הנה לגבי משה רבינו נאמר (שמות ל"ג, י"ב) ואתה אמרת ידעתיך בשם וגם מצאת חן בעיני, דהיינו שלא הוצרך ה' ליתן למשה חן, רק שמצא חן מחמת עצמו, והיינו שאמר שם – ובמה יודע אפוא כי מצאתי חן בעיניך אני ועמך, והשיב לו ה' – כי מצאת חן בעיני – היינו אתה לבדך, אבל עמך – וחנותי את אשר אחון, דהיינו שה' נותן להם חן למצוא חן בעיניו, והיינו לגבי נח שבחו הכתוב שהוא מצא חן מעצמו, דהיינו כיון שאמר אחר זה – את האלקים התהלך נח, דהיינו בסיוע ה' כמו שאמרו חז"ל, לכך נאמר בתחילה שמצא חן מעצמו – וכעין חילוק זה מצינו בביזוי מצרים שנאמר (שמות י"א, ג') ויתן ה' את חן העם בעיני מצרים גם האיש משה גדול מאד בארץ מצרים, דהיינו ה' נתן חן העם בעיני מצרים, אבל לא הוצרך ליתן למשה חן בעיני מצרים, כיון שהוא מצא חן בעיניהם מחמת עצמו.

וי"ל באופן אחר, עפ"י דברי החידושי הרי"מ זצ"ל, עפ"י הגמ' בסוטה (מ"ז) א"ר יוחנן ג' חינות חן – א) חן מקום על יושביו. ב) חן אשה על בעלה. ג) חן מקח על מקחו. החידושי הרי"מ זצ"ל פי' שענין מציאות חן יוכל האדם ללמוד מן ג' חינות הנ"ל, שהנה חן אשה על בעלה הוא בגלל שהאשה אין לה מקום אחר ומתבטלת אליו, וגם שאר החינות הוא על דרך זה, וכן הוא כאשר האדם מתבטל להבורא ית"ש, שאין לו חיות משום דבר רק מהבורא ית"ש, אז אף שאינו נוהג כהוגן הוא מצא חן, והשי"ת מסייעו להיות צדיק באמת.

מון הגאון הגדול ר' ברוך בער לייבאוויץ זצ"ל, ראש ישיבת קאמעניץ, בעמ"ח ספר המפורסם ברכת שמואל הי' ריגיל לומר שהתורה אוהבת רק את מי שאינו אוהב דברים אחרים רק אותה, ורק לאיש כזה היא מוסרת את עצמה ומרשה לו לקנותה, אבל מי שאוהב אחרת עמה אין התורה נמסרת לו. (הקדמה לברכת שמואל חלק ב', שנרשם ע"י חתנו הגאון ר' ראובן זצ"ל)

אלה תולדות נח וגו' כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה (ז', א') צ"ע שמשמעות הפסוק הוא שנח ניצול בשביל צדקתו, כמ"ש כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה, הלא איתא בחז"ל – שכר מצוה בהאי עלמא ליכא. וי"ל שלכאורה צ"ע שמתחלה משמע שנח ניצול משום שמצא חן – ונח מצא חן בעיני ה', ולבסוף משמע שניצול משום צדקתו – כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה. וי"ל עפ"י דברי הימין יוסף, עפ"י דברי המדרש רבה (מובא ברש"י) למה כבש ה' מעינו של נח שלא הוליד רק לחמש מאות שנה, מפני שאמר השם אם יהיו צדיקים למה אטריח אותנו ולעשות כמה תיבות, ואם יהיו רשעים אי"כ המבול ישטפם, ואגרום צער לאותו צדיק. ולפי"ז י"ל כוונת הפסוק – אלה תולדות נח, דהיינו מתולדותיו ניכר שהוא איש צדיק.

ולפי"ז י"ל דבאמת הטעם שנח ניצול לא הי' בשביל צדקתו, דהא שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, רק ניצול משום שמצא חן, והטעם שהי' כבש מעינו ולא הוליד רק לחמש מאות שנה, הוא בשביל תולדותיו. ולפי"ז מדויק הפסוק (ז', א') ויאמר ה' לנח בא אתה וכל ביתך אל התיבה כי אתך ראיתי צדיק לפני בדור הזה – דהיינו כיון שנח הי' צדיק הי' כבש מעינו, ולא הוליד רק לחמש מאות שנה, ולכן הי' רק תיבה אחת, וגם כל משפחתו ניצול מהמבול.

וי"ל באופן אחר, עפ"י הגמ' בקידושין (מ') תני אלו דברים שאדם אוכל פירותיהם בעולם הזה והקרן קיימת לעולם הבא וכו' ואמר רבא רבי אדי אסברא לי (ישעי ג') אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו, וכי יש צדיק טוב וצדיק שאינו טוב, אלא טוב לשמים ולבריות זהו צדיק טוב וכו' הזכות – יש לה קרן ויש לה פירות, שנאמר כי טוב כי פרי. ולפי"ז פי' העין יעקב דברי המדרש – נח נח – נח בעולם הזה, ונח בעולם הבא, לפי שהי' נח לבריות ונח לשמים, וכדאיתא במדרש על הפסוק – איש צדיק תמים הי' בדורותיו – עם דורותיו, ואת האלקים התהלך נח.

ולפי"ז פי' זקני הייטב לב זצ"ל, הפסוק (ז', כ"ג) וישאר אך נח, דהיינו אחר שמותו כל האנשים בהמבול נאמר – אך נח ר"ל אך נח לשמים לבד, כי אז באותה שעה לא יצדק לומר נח לבריות, כי לא הי' בעולם רק הוא ובני ביתו אשר הי' אתו בתיבה – נראה מזה שנח ניצול בשביל שהי' גם טוב לבריות, ומזה ילמוד כל אדם לגמול חסד ולפרו צדקה (כדאיתא ברמב"ם בפרוש משניות, שכל זה נחשב גמילות חסדים) ועי"ז יהי' שמור וניצול ונמלט מכל דבר רע, וכמ"ש (משלי כ"א, כ"א) רודף צדקה וחסד ימצא חיים.

וי"ל עוד עפ"י פירש רש"י (ז', כ"ג) וישאר אך נח – ויש אומרים שאיחר מזונות לארי והכישו. צ"ע למה נענש על דבר קטן כזה. וי"ל שעיקר הטעם שנח מצא חן בעיני ה', הוא כיון שתמיד לא חשב בעד עצמו אלא בעד טובת הבריהא וצורכיה, וזה מרומז בשמו – נח, כמ"ש (ה', כ"ט) ויקרא את שמו נח לאמר זה ינחמנו ממעשינו ומעצבון ידינו – פרש"י עד שלא בא נח לא הי' להם כלי מחרשה, והוא הכין להם. ולפי"ז י"ל דזה שנח איחר מזונותיו של הארי הי' חסרון בעיקר מעלתו, שרק מטעם זה מצא חן וניצול, ולכן נענש.

מון הגאון הצדיק ר' נחום מהראדנאר זצ"ל (רבו של החפץ חיים זצ"ל) הי' שמש פשוט בבית הכנסת, ואף שהי' גאון בתורה לא מנע עצמו משמשות פשוטה לסדר השלחנות והעמידים, ולהמציא לכל אחד חומש וסידור, וכששאלוהו בני ביתו לאמור – הלא אתה בקי בתורה יותר מהרב, ויש לך לקבל נשיאות הרבנות, אמר להם – שמשות היא המלאכה הכי טובה, שאף הקב"ה מתנהג בשמשות בעד בראויה, כמ"ש (תהלים קמ"ה, ט"ז) פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון – ועוד מצינו בקידושין (ל"ב) מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע ורבי צדוק שהיו מסובין וכו' והי' רבן גמליאל עומד ומשקה עליהם וכו' אמר לו רבי אליעזר מה זה יהושע – אנו יושבין, ורבן גמליאל ברבי עומד ומשקה עלינו, א"ל מצינו גדול ממנו ששימש,

וי"ל עוד עפ"י הפסוק בתהלים (ל"ב, י') הבוטח בה' חסד יסובבנו, דהיינו מי שבוטח בה' חוט של חסד משוך עליו, וזהו הענין בנח, כיון שהי' בוטח בה', הי' זוכה למצוא חן בעיני ה'.

וי"ל באופן אחר, ע"י עונה זכה למצוא חן, כמ"ש במשלי (ג', ל"ד) ולענוים יתן חן - ונח הי' עניו כפרש"י (ו, ט) נח איש צדיק תמים - תמים בדרכיו - עניו ושפל רוח.

האור החיים כתב - יש ג' או ד' מצוות ידועות שהם ממשיכים חן על האדם, ונח ידע איזה מצוות הם, וע"י עשייתם מצא חן בעיני ה'. **הברכת שמעון (ממפרשי האור החיים) פי'** שמצינו ד' מצוות שממשיך חן - א) לימוד התורה, וכדאיתא בכתובות (ע"ז) ונח למד תורה, כמ"ש (ז', ב') מכל הבהמה הטהורה - פרש"י העתידה להיות טהורה לישראל, למדנו שלמד נח תורה. ב) המוכיח את חבריו לשם שמים, וכדאיתא בסנהדרין (ק"ח) דרש רבא מאי דכתיב (איוב י"ב) לפיד בוז לעשתות שאנן נכון למועדי רגל - מלמד שהי' נח הצדיק מוכיח אותם, ואמר להם דברים קשים כלפידים, והיו מבזין אותו. ג) יראת שמים, וכדאיתא בסוכה (מ"ט) ונח הי' ירא שמים, כמ"ש (ו', ט') נח איש צדיק תמים. ד) באסתר נאמר (אסתר ב', י"ז) ותשא חן וחסד לפניו, ושם במדרש נאמר - שבשכר השתיקה (אין אסתר מגדת) היתה נושאת החן, ומסתברא לומר שזהו בזכות שהיתה מקבלת דברי מרדכי שצוה לה שלא תגיד שהיא יהודית.

הספר חודים כתב - מי שאינו כועס הוא מוצא חן, ונח כשמו כן הוא, הוא נח ואינו כועס, ומחמת זה מצא חן. **התרגום יונתן פי'** ונח דהוה צדיק ואשכח חניא קדם ה'. **צ"ע** אם היה צדיק הי' צריך לינצל מצד צדקתו, ולא יזכה צורך אמה - שמצא חן. **וי"ל ע"פ דברי רבינו בחיי (יתרו)** - בא ראה כמה כח וגודל מעלות המדות שלא שנתבו הצדיקים והנביאים בתורה, כגון נח, ואברהם, ויצחק, ויעקב, בתארי החכמה כי אם בתארי המדות, וכל זה להורות כי אין עיקר החכמה אלא ישר המדות, כשם שאין האילן עיקר אלא הפרי. **ולפ"ז י"ל** שעיקר מעלת הצדיק הוא המדות טובות שלו, וע"י מדות טובות שלו הוא מצא חן בעיני ה'. **ולפ"ז מדויק הפסוקים**, שמתחלה משמע שניצול כיון שמצא חן, ואח"כ נאמר שניצול מצד צדקתו - כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה. **ולדברינו י"ל** שרק ע"י צדקתו הי' זוכה למצוא חן בעיני ה'.

וי"ל עוד עפ"י דברי הרה"ק ר' ברוך ממעזביץ זצ"ל, על הפסוק בתהלים (ל"ז, י') ועוד מעט אין רשע ר"ל דאף אם נפש כי תחטא, עכ"ז יש עוד מקום מעט באדם שאין נוגע בו שום רשע, והיא הנקודה הפנימית בעומק הלב שהוא נקי ומנוקה מכל שמץ רדופי, ודוד המלך הי' מבקש רבש"ע התבוננת על מקומו, פי' על מקום זה, ואיננו, ותראה שאין שם שום חטא ועון. **ולפ"ז י"ל** דכיון שנח מצא חן בעיני ה', זה גרם שהקב"ה חשב אותו לצדיק גמור, כיון שהתבונן רק על מקום זה, שבנקודה פנימית זו אין שום חטא ועון.

מרן הגאון ר' משה פיינשטיין זצ"ל פי' (קול רם) שאחד מהדרכים למצוא חן בעיני ה', הוא בעשיית המצוות והמעשים טובים בחן, והחן הזה הוא שיעשה הדברים בשמחה רבה, ובידיעה ברורה שזה כל חייו, שיש מי שמקיים המצוות אבל הוא בצער על שנדמה לו שמפסיד ע"י זה ממון, והקיום הזה אינו בכלל חן.

וי"ל באופן אחר, עפ"י דברי רבינו הגאון הגדול ר' יהונתן אייבשיץ זצ"ל (תפארת יהונתן) עפ"י דברי המדרש שנח ניצול בזכות אברהם. **ולפ"ז י"ל כוונת הפסוק** - ונח מצא חן בעיני ה', והוא בשביל - אלה

תולדות נח, דהיינו בזכות אברהם שיצא ממנו - נראה הטעם שבלי זכות אברהם לא הי' ניצול אף שהי' צדיק בדורותיו, משום דאמרין שעשר דורות מאדם עד נח ואז בא המבול, דהיינו שהי' מאריך אפו לרשעים עד י' דורות, ואם לא יחזרו מרשעתם נתמלא סאתם, והי' שולח מגיפה עליהם, וכיון שניתן רשות למשחית אינו מבחין בין טובים לרעים, ועי"כ ניצול רק בזכות אברהם - **ולפ"ז י"ל כוונת הפסוק** (משלי י"ב, ז') הפוך רשעים ואינם - הנה מלת רש"ע בהיפוך הוא עש"ר, וזה שאמר - הפוך רשעים - היינו רש"ע - עשר - ואינם, שנתמלא סאתם - והי' שולח מגיפה עליהם, וזה דכתיב מלת - רשעיים, היינו י"ם בסופו, שזה קאי על ים המבול, אשר אז נתמלא סאתם בסוף עשר דורות.

וי"ל באופן אחר, ע"פ המשנה באבות (ג', י"ג) כל שרוח הבריות נוחה הימנו רוח המקום נוחה הימנו. **הרע"ב פי'** כל מי שאהוב למטה בידוע שהוא אהוב למעלה. **ביתר ביאור** - אם הוא אהוב למטה, זה סימן מובהק שהוא אהוב למעלה, וכמ"ש במשלי (ג') ומצא חן ושכל טוב בעיני אלקים ואדם.

וי"ל עוד עפ"י דברי רבינו יונה - מי שמשאו ומתנו נאה עם הבריות, וכולם מכירים כי באמונה עם הבריות, וכדאמרין ביומא (פ"ו) כל תלמיד שקורא ושונה ונושא ונותן באמונה עם הבריות, מה הבריות אומרות עליו - אשרי פלוני שלמד תורה, אשרי אביו אשרי אמו שלמדוהו תורה, וע"ז רוח המקום נוחה הימנו מפני שהתורה מתקלסת על ידו. **ולפ"ז י"ל** שכוונת המשנה אינו מטעם סימן, רק ע"י שרוח הבריות נוחה הימנו, הוא זכה למצוא חן בעיני ה' - רוח המקום נוחה הימנו, ומטעם זה נח מצא חן בעיני ה', שרוח הבריות נוחה הימנו, וכפרש"י - אלה תולדות נח נח איש צדיק - שעיקר תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים, דהיינו נח עשה מעשים טובים לבני דורו, וכן מורה את שמו שנקרא נח, שעשה כלי אומנות הצריכים לתיקון האדמה כדי שתתן פירות.

וכעין זה פי' החתם סופר - אלה תולדות נח נח, עפ"י המשנה הנ"ל - כל שרוח הבריות נוחה הימנו רוח המקום נוחה הימנו, נמצא הני"ח לבריות יולד מזה שיהי' נ"ח לשמים, נמצא אלה תולדות נח, דהיינו התולדות של נח הוא נח השני.

וי"ל עוד עפ"י דברי הרה"ק מדינוב זצ"ל (אגרא דכלה) עפ"י הפסוק (ה', כ"ט) ויקרא את שמו נח לאמר זה ינחמנו ממעשנו ומעצבון ידינו מן האדמה אשר אררה ה' - **צ"ע** מלת לאמ"ר. **ותי'** דאפשר שקרא שמו על זה שמצא חן בעיני ה', וכדי שלא יתערמו באי עולם שיש ח"ו איזה משא פנים בדבר, על כן צוה לאמ"ר לדורות הטעם - זה ינחמנו. **ולדברינו י"ל** הטעם שנח מצא חן הוא משום שרוח הבריות נוחה ממנו, דהיינו שעושה לבני דורו כלי אומנות לתיקון האדמה שנתקלקלה - **וכדאי להזכיר את דברי הנחלת עזריאל בשם המדרש (מונב בישמח משה)** שהשם של נח הי' באמת מנחם, שכן ראוי לפי הטעם - זה ינחמנו, אך שהכתוב העלים שמו מפני הכשפים, וצריך להמתיק שנעלם שם העצם מאנשי דורו שהיו מכשפים בהשגחה, ונכתב שם המקרה נ"ח בתורה להודיע זה החסד שנעשה לו, והנה הוכיח בספר הנ"ל מזה, שנח מצד עצמו לא הי' ראוי לינצל, אלא שמצא חן, דאל"כ לא הי' צריך לשמירה מכשפים כמ"ש ברי' חנינא דנפיש זכותי'.

וי"ל עוד עפ"י דברי התולדות יצחק (הגאון ר' יצחק קארו זצ"ל, דודו של הבית יוסף) שאדם הראשון קרא אותו נח כי נביא היה, וידע שעל ידו יהי' שארית בארץ אחר המבול.

מזל טוב! על האופרוף של בני החתן המופלג בתו"ש מנחם יואל שפיגלל נ"י עב"ג הכלה בת הרב מאיר יהושע פייקעס שליט"א, שתתקיים בשבת קודש פרשת נח, ב' דר"ח מרחשון, בישיבת מעין התורה - 101 Milton Street Lakewood N.J יהי רצון שהזיווג יעלה יפה, ויזכו לבנות בית נאמן בישראל.

זכרתי בקיץ תשמ"ו כשבאתי למרן הגאון ר' אלעזר שך זצ"ל בביתו בבני ברק עם מו"ר הרה"ג ר' ראובן שיינער זצ"ל, ר"מ בישיבת תורה ודעת, שמו"ר אמר למרן זצ"ל, שבאותו יום הוא אמר שיעור לתלמידיו את דברי מרן מספרו - אבי עזרי, בסוגיא בפרק כל שעה במסכת פסחים, ואיך מרן זצ"ל הי' מפלפל עמו בשמחה גדולה באותה שטיקעל תורה - מרן זצ"ל הי' מדבר עמנו יותר מחצי שעה בעניני התחזקות התורה, ובפרט שצריך לחזק בלימוד התורה בזמן הקיץ - בין הזמנים - מו"ר אמר למרן - שהעולם אומרים בשם הגר"ח מוואלאזין זצ"ל, שמדינת אמריקע יהי' גלות האחרון קודם ביאת משיח צדקנו - אמר לו מרן שזה לא הי' תפקיד שלנו לעשות חשבונות בזמן של ביאת גואל, ואין לנו רק להתחזק בלימוד התורה, וכמו בזמן נח שהי' מבול בעולם, והצלתו הי' רק בתיבה, גם בזמננו יש מבול, והוא מבול של כפירה בתורה ובמצותי' רח"ל, ואין לנו הצלה רק בכותלי בית המדרש, דהיינו התיבה שלנו הוא התורה! מרן זצ"ל ברך את מו"ר להמשיך ללמוד וללמד את תלמידיו, ובאריכות ימים ושנים.